

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งในชุมชนต่าง ๆ จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2554 พบว่ามีจำนวนประมาณ 15.16 ล้านตัน หรือวันละ 41,532ตัน เป็นขยะในเขต กทม. วันละประมาณ 8,766ตัน เป็นขยะในเขตเทศบาลวันละ 16,620ตัน และเป็นขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทั่วประเทศ วันละ 16,146ตัน และมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีเนื่องจากจำนวนประชากรที่มากขึ้น รวมทั้งสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการบริโภคในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนทั่วไปเป็นเท่าตัว กล่าวคือ ปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในชุมชนทั่วไปจะมีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.6 – 0.8 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในขณะที่พื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เมืองพัทยา เมืองภูเก็ต พบว่ามีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 เท่าต่อคนต่อวัน (อาณัติ ตะปินตา, 2553) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ต้องหันมาให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้เป็นรูปธรรม และกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการแก้ปัญหาที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ประมาณ 6.5 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองกระจายทั่วพื้นที่ ประชากรทั้งหมด 5,359 คน จาก 1,258 ครัวเรือน ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเช่น ทำสวนมะพร้าว ส้มโอ ลิ้นจี่ กลั้ว และมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำน้ำตาลมะพร้าว ประชาชนบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และทำงานในโรงงานต่าง ๆ จากการสำรวจบริเวณพื้นที่ทั่วไปของตำบลสวนหลวง พบว่ามีถังขยะจำนวนมาก ซึ่งเป็นทั้งถังขยะของครัวเรือน และถังขยะของ อบต. สวนหลวง ที่นำไปจัดตั้งไว้ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบกับพื้นที่ตำบลสวนหลวงมีโฮมสเตย์และรีสอร์ทเกิดขึ้นจำนวนมาก ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยของครัวเรือนมีมากด้วย ซึ่งอบต.สวนหลวงต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทเอกชนขนย้ายขยะไปทิ้งนอกพื้นที่เดือนละประมาณ 30,000 บาท จากสภาพปัญหาขยะมูลฝอยดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะต้องศึกษาถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพและการจัดการขยะของครัวเรือน ประชาชนในตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำข้อมูลไปวางแผนดำเนินงานบริหารจัดการขยะของ อบต.สวนหลวงให้เป็นชุมชนที่ สะอาด และน่าอยู่อย่างยั่งยืน

1.2 ปัญหาการวิจัย

1.2.1 ครั้วเรือนของประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม นำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

1.2.2 ครั้วเรือนของประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียอย่างไร

1.2.3 ครั้วเรือนของประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียอย่างไรบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 ศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครั้วเรือนของประชาชนตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3.2 ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครั้วเรือนของประชาชนในตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3.3 ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะและน้ำเสียในครั้วเรือนของประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาการศึกษาครอบคลุม 1.) การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยของครั้วเรือน 2.) พฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียของครั้วเรือน 3.) ปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะและน้ำเสียของครั้วเรือน

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มุ่งทำการศึกษาศรั้วเรือนของประชาชนในตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือน ตุลาคม 2554 - กันยายน 2555

1.5 นิยามศัพท์

การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย หมายถึงการนำขยะมูลฝอยชนิดต่างๆไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆของประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การจัดการขยะ หมายถึง การดำเนินการเก็บกวาด รวบรวม ขนย้าย และกำจัดมิให้ขยะมูลฝอยเหลือตกค้าง ณ บริเวณครั้วเรือนของประชาชน ตำบล สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การจัดการน้ำเสีย หมายถึง การจัดการน้ำทิ้งด้วยวิธีการต่างๆของครั้วเรือนประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ครัวเรือน หมายถึง ครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลบาง สวนหลวง อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.6.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ได้รูปแบบการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือน (best practice) ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง และยังเป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษา และอาจารย์ซึ่งเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ของมหาวิทยาลัยได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยจากประสบการณ์ตรงในพื้นที่ทำการวิจัย นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยจะได้ทำหน้าที่บริการวิชาการให้สังคม ชุมชน และยังเป็นสร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการวิจัยและการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในโอกาสต่อไปอีกด้วย

1.6.2 องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง

องค์การบริหารส่วนตำบล สวนหลวงซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ทำการวิจัย จะรับทราบปัญหาและความต้องการของครัวเรือนในการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียอันจะเป็นการดำเนินงาน ตรงความต้องการของชุมชนจะทำให้พื้นที่ หรือ อบต. สวนหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลองบรรลุดตามยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัดสมุทรสงคราม

1.6.3 จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามจะได้รูปแบบการบริหารจัดการขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือนต้นแบบ (best practice) ซึ่งสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียดังกล่าวไปเผยแพร่ในพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.4 ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสวนหลวง

ชุมชนในตำบล สวนหลวงนอกจากจะเป็นชุมชนที่มีการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียชุมชนที่เหมาะสมแล้วยังเป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งกิจกรรมและวิธีการดังกล่าวสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการพึ่งตนเอง รวมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต